

**ALTĂ LITURGHIE
A DARURILOR ÎNAINTEȘFINȚITE**

sau

**ÎMPĂRTĂȘIREA EUHARISTICĂ
ÎN CADRUL OBEDNIȚEI,
DUPĂ TRADIȚIA MONAHALĂ PALESTINIANĂ**

Postul Mare, 2020

Ediție revizuită și completată după rânduiala publicată anterior în „Liturgierul Misionar”, pp. 189-207.

(Ediția Chișinău, 2019, apărută cu binecuvântarea
ÎPS Vladimir, mitropolitul Chișinăului și al Moldovei)

© ieromonah Petru Pruteanu
www.teologie.net

Notele explicative și bibliografia generală
sunt indicate la sfârșitul documentului.

INTRODUCERE

Canonul 52 Trulan a rânduit ca, în Postul Mare, în zilele de luni până vineri, să nu se slujească Liturghia euharistică deplină, iar împărtășirea să se facă cu Daruri sfinte dinainte, la o Liturghie completă, așa cum se face în sâmbete, duminici și la Bunavestire. Prin urmare, la Proskomidia care precede Liturghia completă, pe lângă Agnețul principal se pregătesc și alte Agnețe, după numărul de Liturghii ale Darurilor Înaintesfințite ce urmează a se săvârși în săptămâna următoare. După prefacere, la „Sfintele Sfinților” se va înălța doar Agnețul care urmează să fie frânt în acea zi¹, iar cele pregătite pentru Liturghiile Darurilor Înaintesfințite sunt lăsate pe Sfântul Disc apoi, cu ajutorul linguriței, se picură puțin Sf. Sânge pe partea dorsală a părticelei IS², după care Agnețele sunt puse cu fața în jos pe Sfântul Disc (sau într-un artoforiu special) și păstrate pe Sfânta Masă.³

În timpul săptămânii, de regulă miercurea și vinerea (dar se admite și în fiecare zi de luni până vineri), în funcție de ora la care este posibil să se slujească, se săvârșește una din cele două rânduieli ale Liturghiei Darurilor Înaintesfințite: cea unită cu Vecernia⁴, dacă este după orele 15:00, sau cea de față, unită cu Obednița, dacă este înainte de orele 13:00.

Rânduiala de față nu este o inovație în cultul ortodox, ci o reconstituire a vechii slujbe de împărtășire a monahilor palestinieni în cadrul Obedniței (în jurul orei prânzului), conform Orologiului savait din sec. IX (ms Sinai gr. 863), unde Obednița este numită „Pentru împărtășire (εις την μετάληψιν)”⁵. Rânduieli asemănătoare găsim și în Orologiul-Psaltire (din anul 1105) de la Harvard University Houghton

Library (ms gr. 3, ff 247v-248v), intitulat „Înainte de împărtășirea cu dumnezeieștile și sfintele Taine (Πρὸς τῆς τὸν θεῖον καὶ ἁγίον μυστηρίον μεταλήψιος), precum și în Orologiul sinaitic din sec. XIII (ms Sinai gr. 870, ff 60v-63v) ș.a.

Întrucât, mai ales în parohii, nu este posibil ca Liturghia Darurilor Înaintesfințite să se slujească pe la orele 14-15, iar o amânare a ei pentru orele mai târzii, când mirenii termină serviciul, este greu de suportat ca ajunare⁶, mulți au ajuns să transfere această Vecernie euharistică la orele de dimineață, ceea ce este greșit. Deci, pentru a nu recurge la acest artificiu, era important și necesar să redescoperim o rânduială care să permită împărtășirea mai devreme, inclusiv dimineața, după care ziua de muncă a mireanului poate decurge în mod obișnuit.

***

Deci, când a sosit ora prânzului (sau chiar de dimineață), se citesc Ceasurile III și VI, iar preotul se îmbracă în toate veșmintele și se spală pe mâini, fără să spună rugăciunile obișnuite pentru aceasta. Dacă în acea zi sunt prevăzute citiri din Apostol și Evanghelie, acestea se vor pune imediat după Paremia Ceasului al VI-lea (ca la Ceasurile Împărătești). Când sosește vremea rugăciunii Sf. Efrem Sirul de la Ceasul VI, se deschid Sfintele Uși, apoi citindu-se și rugăciunea finală a Ceasului, se dă binecuvântarea Liturghiei.

OBEDNIȚA EUHARISTICĂ

Făcând semnul crucii cu Evangheliarul peste antimis⁷, preotul spune:

Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Și îndată, diaconul sau preotul spune Ectenia mare:

În pace Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne miluiește. (după fiecare cerere)

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru statornicia sfințelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt lăcașul acesta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră (și se roagă) în el, Domnului să ne rugăm.

Pentru (Înalt) Preasfințitul mitropolitul / (arhi) episcopul nostru (**N**), pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime și pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm.

Pentru toți conducătorii și armatele lumii, și pentru pașnica lor ocârmuire, Domnului să ne rugăm.

Pentru țara aceasta, orașul (satul) acesta și pentru toate orașele, satele și mănăstirile, și pentru cei ce cu credință viețuiesc în ele, Domnului să ne rugăm.

Pentru buna-întocmire a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe ape, pe uscat și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce pățimesc, pentru cei întemnițați și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții pomenindu-o,

pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne!

Rugăciunea antifonului I⁸

Dumnezeule cel mare și lăudat, Care, prin moartea cea de viață făcătoare a Hristosului Tău, din stricăciune întru nestricăciune ne-ai adus, liberează toate simțurile noastre din amorțirea patimilor, punându-le drept povățuitor bun cugetul cel dinlăuntru; și ochiul să ne fie ferit de toată vederea cea vicleană, auzul nestrăbătut de cuvinte deșarte, iar limba curată de vorbe necuviincioase. Curățește buzele noastre, cu care Te lăudăm pe Tine, Doamne; fă ca mâinile noastre să fie ferite de fapte rele și să lucreze numai cele bineplăcute Ție, întărindu-ne mădularele și cugetul cu harul Tău.

Ecfonis: Că Dumnezeu bun și iubitor de oameni ești și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Se închid Sfintele Uși și perdeaua, iar citețul citește rar Antifonul I. Între timp, se desface Sf. Antimis, apoi făcându-se trei închinăciuni, Agnețul pregătit pentru această Liturghie este întros cu fața în sus pe Sfântul Disc⁹.

Antifonul I al Obedniței (Psalmul 102)

Citețul: *Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul, și toate cele dinlăuntru meu, numele cel sfânt al Lui! Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul și nu uita toate răsplătirile Lui! Pe Cel ce curățește toate fărădelegile tale, pe Cel ce vindecă toate bolile tale, pe Cel ce izbăvește din stricăciune viața ta, pe Cel ce te încununează cu milă și cu îndurări, pe Cel ce umple de bunătăți dorirea ta; înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile tale. Cel ce face milostenii - Domnul, și judecată tuturor celor ce li se face nedreptate. Cunoscute a făcut căile Sale lui Moise, fiilor lui Israel, voile Sale. Îndurat și milostiv este Domnul, îndelung-răbdător și mult-milostiv; nu până în sfârșit Se va iuți, nici în veac Se va mânia. Nu după fărădelegile noastre ne-a făcut nouă, nici după păcatele noastre ne-a răsplătit nouă. Că, după înălțimea cerului de la pământ, așa a întărit Domnul mila Lui spre cei ce se tem de El. Pe cât sunt de departe răsăriturile de la apusuri, depărtat-a de la noi fărădelegile noastre. În ce chip miluiește tatăl pe fii, așa a miluit Domnul pe cei ce se tem de El; că El a cunoscut alcătuirea noastră, adusu-Și-a aminte că țărână suntem. Omul - ca iarba, zilele lui - ca floarea câmpului ce va înflori, apoi vântul va trece peste ea și nu va mai fi, nici nu se va mai cunoaște locul ei. Iar mila Domnului este din veac și până în veac spre cei ce se tem de El, și dreptatea Lui, spre fiii fiilor lor, spre cei ce păzesc legământul Lui și își aduc aminte de poruncile Lui, ca să le facă pe ele. Domnul în cer a gătit tronul Său și împărăția Lui peste toți stăpânește. Binecuvântați pe Domnul, toți îngerii Lui, cei puternici întru tărie, care faceți*

cuvântul Lui și auziți glasul cuvintelor Lui! Binecuvântați pe Domnul, toate puterile Lui, slujitorii Lui, care faceți voia Lui! Binecuvântați pe Domnul, toate lucrurile Lui, în tot locul stăpânirii Lui! Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul!

Strana cântă: Slavă... Și acum...

Binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfânt al Lui. Binecuvântat ești, Doamne.

După primul antifon, diaconul sau preotul zice:

Iară și iară în pace, Domnului să ne rugăm.¹⁰

Rugăciunea antifonului al 2-lea

Slăbește, lasă, iartă Dumnezeule greșelile noastre, cele de voie și cele fără de voie, cele cu lucrul și cu cuvântul, cele întru știință și întru neștiință, cele din noapte și din zi, cele cu mintea și cu gândul, toate ni le iartă nouă, ca un bun și iubitor de oameni.

Ecfonis: Că Tu ești Cel ce miluiești și mântuiești, și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana citește Psalmul 145, în timp ce preotul cădește de trei ori în fața Sfintei Mese, iar la sfârșitul psalmului, se sună clopoțelul și Sf. Disc este mutat la Proscomidiar prin spatele Sfintei Mese, preotul fiind precedat de diacon sau paraclisier, care duce o lumânare și cădelnița.

Ajungând la Proscomidiar, se sună iarăși clopoțelul și strana cântă: Slavă... Și acum..., Unule născut..., iar preotul toarnă vin și apă în potir, și acoperă Sfintele Vase la proscomidiar, așa cum se face la Liturgia Înaintesfințitelor unită cu Vecernia. Venind preotul în fața Sfintei Mese nu strânge antimisul, ci-l lasă desfăcut.

Antifonul II al Obedniței (Psalmul 145)

Citețul: Laudă, suflete al meu, pe Domnul! Lăuda-voi pe Domnul în viața mea, cânta-voi Dumnezeului meu cât voi fi. Nu vă încredeți în cei puternici, în fiii oamenilor, întru care nu este mântuire! Ieși-va duhul lui și se va întoarce în pământul lui; în ziua aceea vor pieri toate gândurile lui. Fericit cel căruia Dumnezeul lui Iacov este ajutorul lui; nădejdea lui, spre Domnul Dumnezeul lui, Cel ce a făcut cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt în ele, Cel ce păzește adevărul în veac, Cel ce face judecată celor nedreptățiți, Cel ce dă hrană celor flămânzi! Domnul dezleagă pe cei ferecați în obezi, Domnul înțelepțește orbii, Domnul ridică pe cei surpați, Domnul iubește pe cei dreپți, Domnul păzește pe cei străini. Pe orfan și pe văduvă va sprijini, și calea păcătoșilor o va pierde. Împărăți-va Domnul în veac, Dumnezeul tău, Sioane, în neam și în neam!

Strana cântă: Slavă..., Și acum...

Unule-Născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel ce ești fără de moarte, și ai primit pentru mântuirea noastră a Te întrupa din Sfânta Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria; Care neschimbat Te-ai întrupat și, răstignindu-Te, Hristoase Dumnezeule, cu moartea pe moarte ai călcat.

Unul fiind din Sfânta Treime, împreună slăvit cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, mântuiește-ne pe noi.

Urmează iarăși ectenia rostită de diacon sau preot:

Iară și iară în pace, Domnului să ne rugăm.

Rugăciunea antifonului al 3-lea:

Stăpâne Sfinte, Preabunule, rugămu-Te pe Tine, Cel bogat în milă: milostiv fii nouă, păcătoșilor, și ne fă vrednici de primirea Unuia-Născut Fiului Tău și Dumnezeuului nostru, Împăratul slavei. Căci, iată, Preacuratul Lui Trup și de viață făcătorul Lui Sânge, în acest ceas intrând, se va pune înaintea noastră pe această masă de taină, fiind înconjurată, în chip nevăzut, de mulțimea oștilor îngerești. Și ne dăruiește ca, împărtășindu-ne cu acestea fără de osândă și luminându-se ochiul gândului nostru, fii ai luminii și ai zilei să ne facem.

Ecfonis: Prin darul Hristosului Tău¹¹, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și se cântă rar Fericirile, cu stihul Pomenește-ne pe noi, Doamne... după fiecare Fericire, așa cum se face la Obednița din Postul Mare (vezi Ceaslovul).

Antifonul II al Obedniței (Fericirile)

Întru împărăția Ta, când vei veni, pomenește-ne pe noi, Doamne. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei săraci cu duhul, că a aceloră este împărăția cerurilor. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei flămânzi și însetați de dreptate, că aceia se vor sătura. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei milostivi, că aceia se vor milui. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți făcătorii de pace, că aceia fiii Lui Dumnezeu se vor chema. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericți cei prigoniți pentru dreptate, că a aceloră este împărăția cerurilor. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Fericiți veți fi când, pentru Mine vă vor ocări și vă vor prigoni, și, mințind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri. / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Slavă... / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Și acum... / Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Între timp, se deschide perdeaua și Sfintele Uși, iar preotul tămâiază altarul și credincioșii, după rânduiala pentru Intrarea cu Sfintele Daruri, rostind în taină Psalmul 50. Sfârșindu-se tămâierea, preotul și diaconul fac două închinăciuni în fața Sfintei Mese, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis și Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă; mai fac o închinăciune și, întorcându-se, se pleacă dintre Sfintele Uși către credincioși.

Și, venind la Proscomidar, preotul tămâiază Sfintele și, dând cădelnița diaconului sau paraclisierului, se închină de trei ori. Ia apoi Acoperemântul cel mare (Aerul) și îl pune pe umerii diaconului, fără să zică nimic, iar preotul ia Sfântul Disc, cu Dumnezeieștile Taine, cu mâna dreaptă, ținându-l în dreptul frunții, iar Sfântul Potir, cu vinul, îl ține în mâna stângă, în dreptul pieptului.

După ce se cântă Slavă... Și acum... cu refrenul Pomenește-ne pe noi, Doamne..., se sună clopoțelul. Și, mergând înainte paraclisierul cu lumânarea aprinsă, iar după el diaconul, tămâind cu fața întoarsă spre Sfintele Daruri, preotul iese după el, pe ușa dinspre miazănoapte, zicând în șoaptă:

Acum puterile cerești împreună cu noi nevăzut slujesc; că, iată, intră Împăratul slavei. Iată, jertfa tainic săvârșită, de dănsule este înconjurată. Deci, cu credință și cu dragoste să ne apropiem, ca părtași vieții veșnice să ne facem. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

În această vreme, credincioșii stau plecați la pământ, în adâncă tăcere.

Ajungând în mijlocul bisericii, preotul se oprește puțin cu fața spre apus și binecuvântează pe credincioși cu Sfântul Disc, fără să zică ceva. Se întoarce apoi și intră în Altar prin Sfintele Uși, punând Sfintele pe Antimis, după rânduială, așezând Potirul în dreapta și Sfântul Disc în stânga sa, apoi îndată ia de pe Sfintele Daruri acoperemintele, așezându-le deoparte pe Sfânta Masă, iar Sfintele le acoperă doar cu acoperemântul mare (Aerul). După aceea, se sună clopoțelul, iar credincioșii se ridică, iar strana cântă rar și cu glas mare:

Pomenește-ne pe noi, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta.

Pomenește-ne pe noi, Stăpâne, când vei veni întru împărăția Ta.

Pomenește-ne pe noi, Sfinte, când vei veni întru împărăția Ta.

La fiecare stih, clericii și credincioșii fac câte o metanie.

Apoi, în timp ce la strană se citesc stihurile: Ceata cerească Te laudă pe Tine și zice... și celelalte din rânduiala Obedniței, preotul tămâiază Sfintele Daruri de trei ori, fără să zică ceva.

Deci citețul rostește:

Ceata cerească Te laudă pe Tine și zice: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Ta.

Stih: *Apropiați-vă de El și vă veți lumina, și fețele voastre nu se vor rușina.*

Ceata cerească Te laudă pe Tine și zice: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Ta.

Slavă...,

Ceata sfinților îngeri și a arhanghelilor, cu toate cereștile puteri, Te laudă pe Tine și zice: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de slava Ta.

Și acum..., și toți rostesc Crezul, preotul lăsând acoperământul mare peste Sfintele Vase.

Apoi diaconul sau preotul rostește ectenia:

Să plinim rugăciunea noastră, Domnului.

Strana: Doamne, miluiește.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.¹²

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace, și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă Doamne! (după fiecare cerere)

Înger de pace, statornic călăuzitor, păzitor

sufletelor și trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre, și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârșit creștinesc vieții noastre: fără durere, fără rușine, în pace, și răspuns bun la înfricoșata Judecată al lui Hristos, să cerem.

Unitatea credinței și împărtășirea Sfântului Duh cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Rugăciunea înainte de împărtășire:

Dumnezeul tainelor celor negărite și nevăzute, la Care sunt vistieriile cele ascunse ale înțelepciunii și ale cunoștinței; Cel ce ne-ai descoperit slujirea acestei Liturghii și, pentru multa Ta iubire de oameni, ne-ai rânduit pe noi, păcătoșii, să-ți aducem daruri și jertfe pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale ale poporului; Însuți, nevăzutule Împărat, Cel ce faci lucruri mari și nepătrunse, slăvite și minunate și fără

de număr, caută spre noi nevrednicii Tăi robi, cei ce stăm înaintea sfântului Tău jertfelnic ca înaintea Tronului de heruvimi, pe care odihnește Unul Născut Fiul Tău și Dumnezeu nostru, prin înfricoșătoarele Taine ce sunt puse înainte; și, liberându-ne pe noi și pe credinciosul Tău popor de toată necurăția, sfințește sufletele și trupurile noastre, ale tuturor, cu sfințire neștearsă; ca în cuget curat, cu față nerușinată și inimă luminată, împărtășindu-ne cu aceste Dumnezeiești și Sfinte Taine și, prin ele vii făcându-ne, să ne unim cu Însuși Hristosul Tău, Adevăratul nostru Dumnezeu, Care a zis: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru el”¹³; ca, sălășluindu-Se și petrecând întru noi Cuvântul Tău, Doamne, să ne facem locaș al Preasfântului și închinatului Tău Duh, izbăvindu-ne de toată uneltirea diavolească, ce se lucrează în faptă sau în cuvânt sau în gând, și să dobândim bunătățile cele făgăduite nouă, împreună cu toți sfinții Tăi, care din veac au bineplăcut Ție.

Ecfonis: **Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema „Tată!”, pe Tine, Dumnezeu cel ceresc, și a zice:**

Poporul rostește sau cântă Rugăciunea Domnească, în timpul căreia diaconul își pune orarul cruciș peste piept.

Rugăciunea Domnească

Toți: Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ; pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi, și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean...

Ecfonis: **Că a Ta este împărăția și puterea și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum, și pururea, și în vecii vecilor.**

Poporul: Amin!

Întorcându-se cu fața spre popor, preotul zice:

Preotul: Pace tuturor!

Poporul: Și duhului tău.

Diaconul: Capetele noastre, Domnului să le plecăm.

Poporul: Ție, Doamne!

Preotul zice în taină rugăciunea de după Tatăl nostru:

Dumnezeule, Cel singur bun și milostiv, Care întru cele de sus locuiești și spre cei smeriți privești, caută cu ochi milostivi spre poporul Tău și-l păzește, și ne învrednicește pe noi toți, fără de osândă să ne împărtășim cu aceste făcătoare de viață Taine ale Tale; că Ție am plecat capetele noastre, de la Tine așteptând mila Ta cea bogată.

Ecfonis: Cu harul și cu îndurărilor și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum, și pururea, și în vecii vecilor.

Poporul: Amin!

Preotul ridică acoperământul mare (Aerul) de pe sfințele vase și asteriscul de pe Sfântul Disc, și se roagă în taină:

Ia aminte, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, din sfânt locașul Tău și de pe scaunul slavei Împărăției Tale, și vino ca să ne sfințești pe noi, Cel ce sus împreună cu Tatăl șezi și aici, în chip tainic, împreună cu noi ești. Și ne învrednicește, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da nouă Preacuratul Tău Trup și Scumpul Tău Sânge, și prin noi la tot poporul.

Preotul și diaconul se închină de trei ori, zicând în taină de fiecare dată:

Clericii: Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul zice cu glas tare:

Diaconul: Să luăm aminte...

Preotul, înălțând Agnețul (ca la Liturghia obișnuită)¹⁴, zice:

Preotul: (Cele Înaintesfințite) Sfintele, sfinților!

Poporul: Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin!

Urmează apoi cântarea chinonicului: Gustați și vedeți că bun este Domnul¹⁵. Aliluia, Aliluia, Aliluia!

Diaconul intră în Sfântul Altar și stă în dreapta preotului, care ia Sfântul Trup în mâini. Diaconul zice:

Diaconul: Frânge, părinte, Sfântul Trup!

Preotul sfârâmă Sfântul Trup în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zicând:

Preotul: Se frânge și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se frânge, dar nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea, dar niciodată nu se sfârșește, iar pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

Preotul așează cele patru părți ale Sfântului Trup pe Disc în semnul crucii, zicând: IS, HR, NI, KA. Apoi diaconul arată cu orarul spre Sfântul Potir, zicând:

Diaconul: Unește, părinte, cele Sfinte!

Preotul ia particica însemnată cu IC, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Potir și zice:

Preotul: Plinătatea unirii Trupului și Sângelui lui Hristos cu cinstitul Potir, spre sfințire și prefacere în Duhul Sfânt.¹⁶

Pune particica în Sfântul Potir. Apoi își șterge degetele cu buretele, deasupra Sfântului Disc.

Diaconul: Amin!

Diaconul ia căldura și zice:

Diaconul: Binecuvântează, părinte, căldura!

Preotul binecuvântează căldura, zicând:

Preotul: Bindecuvântată este căldura sfintelor Tale [Taine], totdeauna, acum, și pururea, și în vecii vecilor. Amin!

Diaconul toarnă apoi în chipul Sfintei Cruci atât cât chib-zuiește că ajunge să încălzească Sfintele, zicând:

Diaconul: Căldura Sfântului Duh. Amin!

Preotul împarte cu copla părticica XC în tot atâtea părticelc câtli clerici împreună-slujitori sunt. El le pune pe partea de jos a Sfântului Disc sau pe o tăviță specială. Cei prezenți fac trei închinăciuni și cer iertare unul de la altul. Se pleacă apoi înaintea Sfintei Mese și împreună cu diaconul și cu credincioșii zic rugăciunile dinaintea împărțirii.

Apoi are loc împărțirea clericilor și credincioșilor exact ca la Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur.

Preotul și diaconul își spală mâinile, după care diaconul deschide perdeaua și Sfintele Uși. Apoi diaconul, închinându-se o dată, primește Sfântul Potir de la preot și, stând între Sfintele Uși, înalță Potirul și zice:

Diaconul: **Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă!**

Poporul: Bindecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă!¹⁷

Întorcându-se spre Sfântul Altar, diaconul dă Sfântul Potir preotului. Credincioșii vin unul după altul cu umilință și cu frică, închinându-se și ținând mâinile strânse la piept. Preotul zice fiecăruia:

Se împărțesește robul/roaba lui Dumnezeu (N) cu Cinstitul și Sfântul Trup și Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin!

În timpul împărțirii credincioșilor, strana cântă: „Gustați și vedeți că bun este Domnul” sau alte cântări.

Cei împărțșiți își șterg buzele cu șervețelul special și sărută Sfântul Potir, închinându-se în liniște.

La încheierea împărțirii credincioșilor, preotul, făcând cu Potirul semnul crucii, spune: Iată, S-a atins de buzele voastre și va șterge păcatele voastre, și fărădelegile voastre le va curăți;¹⁸ apoi bindecuvântează pe credincioși zicând:

Preotul: **Mântuiește, Dumnezeu, poporul Tău și bindecuvântează moștenirea Ta!**¹⁹

Poporul: **Pâinea cea cerească și paharul vieții gustați și vedeți că bun este Domnul. Aliluia, Aliluia, Aliluia.**

Preotul tămâiază Sfintele Daruri de trei ori, apoi dă cădelnița și Sfântul Disc diaconului, iar acesta ridicând Discul deasupra capului, se întoarce spre credincioși „arătându-l”, apoi, cădind din mers, îl duce la Proscomidiar și-l pune acolo.

Preotul se închină de trei ori în fața Sfintei Mese și, făcând cruce cu Potirul deasupra antimisului, zice în taină:

Preotul: Bindecuvântat este Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii²⁰...

Apoi preotul se întoarce către credincioși, zicând cu glas mare:

Preotul:...totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Poporul: Amin! Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să laudăm slava Ta; că ne-ai învrednicit pe noi să ne împărtășim cu sfințele, dumnezeieștile, nemuritoarele, preacuratele și de viață făcătoarele Tale Taine. Întărește-ne pe noi întru sfințenia Ta, toată ziua să ne învățăm dreptatea Ta. Aliluia, Aliluia, Aliluia!

În timpul acestei cântări, preotul merge la proscomidiar și pune Sfântul Potir acolo (iar dacă nu este diacon, duce și Sfântul Disc). Apoi cădește Sfintele de trei ori, zicând: Înălță-Te peste ceruri, Dumnezeule, și peste tot pământul slava Ta!²¹

Iar diaconul merge în fața Sfintelor Uși și zice ectenia (dacă nu este diacon, următoarea ectenie se zice de către preot). Preotul se întoarce la Sfânta Masă și strânge Sfântul Antimis, începând cu partea de sus și continuând cu cea de jos, cea din dreapta și la urmă cea din stânga.

Ectenia de mulțumire

Diaconul: Drepti! Primind dumnezeieștile, sfințele, preacuratele, nemuritoarele, cereștile și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului.

Poporul: Slavă Ție, Doame, slavă Ție!²²

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Poporul: Doamne miluiește.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Poporul: Ție, Doamne!

Diaconul merge înaintea icoanei Mântuitorului și așteaptă acolo până la sfârșitul rugăciunii de după amvon. Iar preotul citește în taină rugăciunea de mulțumire.

Rugăciunea de mulțumire

Mulțumim Ție, Mântuitorule, Dumnezeu tuturilor, pentru toate bunătățile pe care ni le-ai dat și pentru împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău, și ne rugăm Ție, Stăpâne, Iubitorule de oameni, păzește-ne sub acoperemântul aripilor Tale și ne dă, pâna la suflarea cea mai de pe urmă, cu vrednicie să ne împărtășim cu Sfintele Tale Taine, spre luminarea sufletului și a trupului, și spre moștenirea împărăției cerurilor.

Apoi, făcând cruce peste Sfântul Antimis cu Evanghelia, zice ecfonisul:

Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum, și pururea, și în vecii vecilor.

Așează Sfânta Evanghelie pe Sfânta Masă, așa cum era la începutul Sfintei Liturghii.

Poporul: Amin!

Diaconul: În pace să ieșim.

Poporul: Întru numele Domnului.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

Poporul: Doamne miluiește.

Preotul, luându-și Liturghierul, iese prin Sfintele Uși, merge în mijlocul bisericii, face o închinăciune către Altar și zice „Rugăciunea de după amvon”.

Rugăciunea din spatele amvonului²³

Doamne, Iisuse Hristoase, Mielul și Fiul lui Dumnezeu, Cel ce ridici păcatul lumii²⁴, Care primești drept jertfă de laudă²⁵ și închinare bineplăcută²⁶ slujba cea cuvântătoare și nesângeroasă, nesângeroasă, adusă Ție de cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima²⁷; Care na-i primit jugul păcatului, ci Te aduci de bună voie jertfă pentru noi ca un Vițel fără de meteahnă²⁸; Care Te sfârâmi, dar nu te desparti, și Te mănânci, dar nu Te sfârșești, ci îi sfințești pe cei ce se împărtășesc [de Tine]²⁹; Care și

în ziua de față Te dai spre pomenirea Patimilor Tale celor de bună-voie și a Învierii celei de a treia zi, și ne-ai arătat părtași înfricoșătoarelor Tale Taine negrăite și cerești, adică Sfântului Trup și Cinstitului Sânge; Tu Însuți, ca un Milostiv și Îndurat, Îndelung-răbdător și Mult-milosârd³⁰, păzește-ne și ne binecuvântează întru sfințenia Ta³¹ și fă, ca în tot timpul și în toată vremea, să ne învățăm dreptatea Ta, ca, povățuiți fiind spre voia Ta, să ajungem vrednici șederii de-a dreapta Ta, când vei veni să judeci viii și morții³². Pe prizonieri izbăvește-i, pe cei în boli cercetează-i, pe cei în primejdiile mării cârmuiește-i; sufletele celor mai înainte-adormiți întru nădejdea [învierii și a] vieții veșnice, odihnește-le acolo unde strălucește lumina feței Tale³³, și îi auzi pe toți cei ce au trebuință de ajutorul Tău. Că Tu ești Dătătorul bunătăților și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin! Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până-n veac.³⁴ *(de 3 ori)*

Strana continuă cu Psalmul 33: Bine voi cuvânta pe Domnul...

Preotul se pleacă spre credincioși, în dreapta și în stânga, și intră prin Sfintele Uși. Diaconul intră prin ușa dinspre mieznoapte. Merg către proscomidiar, unde își descoperă și își pleacă amândoi capetele. Preotul zice următoarea rugăciune:

Doamne, Dumnezeul nostru, Care ne-ai adus întru aceste preacinstite zile și ne-ai făcut părtași înfricoșătoarelor Tale Taine, unește-ne cu turma Ta cea cuvântătoare și ne arată moștenitori ai împărăției Tale, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Diaconul merge la proscomidiar și consumă ce a rămas din Sfintele Taine și curăță Sfântul Potir cu apă caldă. Apoi îl șterge cu un ștergar special, iar la sfârșit acoperă (sau pune în dulap) vasele liturgice.

***

Dacă se dorește a împărți anafură și aceasta nu a putut fi păstrată de la Liturgia completă, preotul poate binecuvânta cu acest scop alte pâini sau prescuri, care se pot tăia ca anafură. În acest scop, în timp ce strana citește Psalmul 33, preotul rostește în taină această rugăciune:

Doamne, Iisuse Hristoase, Care ai binecuvântat cele cinci pâini în pustie și ai săturat cu ele pe cei ce ascultau cuvântul Tău³⁵, binecuvântează (+)³⁶ și pâinile care au prisosit la această punere-înainte și le dă ca mângâiere și întărire celor care, din slăbiciunea trupului și a sufletului, nu vor putea să se împărtășească din pâinea cea cerească³⁷. Că Tu ești

Cel ce binecuvântezi și sfințești toate și Ție slavă înălțăm, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

***

Preotul, acoperindu-și capul, binecuvântează pe credincioși dintre Sfintele Uși:

Preotul: Binecuvântarea Domnului [să fie] peste voi toți, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin!

Otpustul

Preotul se pleacă către icoana Mântuitorului și zice:

Preotul: Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție!

Strana: Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin! Doamne miluiește. Doamne miluiește. Doamne miluiește. Întru numele Domnului, părinte, binecuvântează!

Preotul: Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, cu puterea Cinstitei și de-viață-făcătoarei Cruci, cu rugăciunile Sfinților, slăviților și întru-tot-lăudaților Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), ale Sfântului (N), a cărui

pomenire o săvârșim, și pentru ale tuturor sfinților³⁸, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.

Strana: Amin!

Imediat după Otpust sau după rugăciunile de mulțumire, preotul zice:

Pentru rugăciunile sfinților părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, miluiește-ne pe noi!

Strana: Amin!

Preotul se întoarce în Altar și închide Sfintele Uși și perdeaua. Ieșind prin ușa diaconului, el (sau altcineva anume rânduit) împarte anafură credincioșilor. Există și tradiția locală ca, în semn de binecuvântare finală, preotul să dea credincioșilor să sărute Sfânta Cruce sau să ungă credincioșii pe frunte cu ulei sfințit (nu de la Sf. Maslu) sau din candela care arde la icoana sărbătorii. Când termină aceasta, se întoarce în Altar și, dacă nu este diacon, el însuși consumă Sfintele Taine. Preotul și diaconul își scot veșmintele și zic rugăciunile de mulțumire.

***

Se cuvine a ști: Atunci când această Liturghie se săvârșește miercuria și vinerea în Postul Mare, în seara acelor zile slujba Vecerniei va trebui adaptată așa cum prevede Triodul și Tipicul în Miercuria Săptămânii a I, pentru cazurile când nu se face Liturghia Darurilor Înaintesfințite. Prin urmare, primele două stihiri de la „Doamne strigat-am” (idiomela zilei și martirica) se lasă pentru Stihioavnă, iar la Doamne strigat-am stihirile se pun doar pe 6, ca și în restul zilelor.

Bibliografie generală:

R. Taft, *Home-Communion in the Late Antique East* // Liturgy Training Publications, 2003, pp. 1-25;

Idem, *Cathedral vs. Monastic Liturgy in the Christian East: Vindicating a Distinction* // BBGG, Series 3:2, 2005, pp. 173-219;

N. Uspensky, *Liturghia Darurilor Înaintesfințite* (în rusă), Opere III, Moscova 2017, pp. 47-106;

Stefanos Alexopoulos, *The Presanctified Liturgy in the Byzantine Rite: A Comparative Analysis of its Origins, Evolution, and Structural Components*. Leuven, 2009;

M. Zheltov, *Литургия Преждеосвященных Даров* // ПЭ, vol. 41, pp. 263-278;

Ierom. Petru Pruteanu, *Liturghia ortodoxă: istorie și actualitate*, Sophia 2013, pp. 180-200.

¹ A se vedea articolul nostru: „Înălțarea Sfântului Agneț la Liturghia Darurilor Înaintesfințite” pe www.teologie.net.

² Este suficient ca pe talpa părțecii IS din Sfântul Agneț să se pună câteva picături din Sfântul Sânge cu ajutorul linguriței, iar celelalte părți ale Agnețului să rămână uscate, după rânduiala veche a Bisericii. La momentul potrivit din Liturghia Darurilor Înaintesfințite, participă IS (conținând și Sfânt Sânge în ea) va fi pusă în Potir pentru a sfinți întreg Potirul (nu prin invocare și binecuvântare, ca la Liturghia obișnuită), ci prin atingere și amestecare cu Trupul și Sângele sfințite dinainte.

³ În trecut Sfintele Taine se păstrau în skevofylakion, echivalent cu Proscomidiarul de astăzi.

⁴ Rânduiala împărțirii cu Daruri Înaintesfințite seara, după ora Vecerniei, corespunde ritului vest-sirian (antiohian) preluat și de Constantinopol, dar aceasta nu era singura rânduială de împărțire practică în spațiul ortodox. Cu timpul, datorită Evhologhiilor constantinopolitane, această rânduială s-a generalizat în tot spațiul ortodox, fiind numită „Liturghia Darurilor Înaintesfințite”, deși inițial (cf. Barberini gr. 336, sec. VIII), aceasta era numită „Vecernie a Înaintesfințitelor”; (vezi și Bibliografia generală).

⁵ Noi am numit această rânduială „Altă Liturghie a Darurilor Înaintesfințite” pentru a arăta că aceasta este complementară cu cealaltă rânduială mai cunoscută,

unită cu Vecernia și care, inițial de asemenea nu avea numele de „Liturghie”, ci l-a dobândit în timp.

⁶ Tocmai din acest motiv, atunci când Liturghia ajunge să fie săvârșită pe la orele 18-19, mirenilor li se permite să mănânce puțin în prima parte a zilei, cu cel puțin șase ore înainte împărțire.

⁷ În sec. IX, după cum ne descrie Sf. Teodor Studitul, această Liturghie avea binecuvântarea obișnuită: „Binecuvântat este Dumnezeu nostru”, în timpul căreia preotul făcea semnul crucii cu cădelnița din fața Sfintei Mese.

⁸ Așa cum s-a întâmplat în general în procesul de combinare a tradițiilor savaite cu cea constantinopolitană (sec. 12-13), și în această slujbă monahală am introdus mai multe rugăciuni ale Evhologhiului bizantin, în special din Liturghia Înaintesfințitelor unită cu Vecernia. Și, pentru că avem o slujbă de origine mănăstirească, e firesc ca ea să nu aibă ectenii și rugăciuni pentru catehumeni, așa cum au rânduielele din catedrale și parohii.

⁹ Dacă Sf. Agneț este bine înmuiat și există riscul de a păta mâna cu Sf. Sânge, această mutare sau întoarcere a Sf. Agneț se face cu ajutorul linguriței și a copiei.

¹⁰ Nu este nevoie să se spună ecteniile integral, ci e suficientă introducerea pentru rugăciunea antifonului, așa cum se făcea în trecut, mai ales dacă rugăciunea se citește cu voce tare.

¹¹ Literal: Κατὰ τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ σου – poate fi tradus “în conformitate / în acord cu darul Hristosului Tău...” sau „datorită Darului Hristosului Tău...”.

¹² Considerăm nepotrivite cererile pentru Darurile Înaintesfințite și „buna-primire la Jertfelnicul cel supraceresc”, din moment ce, cu referire la aceste daruri, deja s-au rostit acele cereri specifice Liturghiilor complete, iar Liturghia de față nu este o nouă aducere a Jertfei euharistice, ci doar o împărțire din ea.

¹³ Ioan 6:56

¹⁴ Dacă Agnețul a fost deja înălțat la Liturghia completă la care a fost și sfințit, atunci el nu se mai înalță a doua oară, ci spre el doar se arată cu mâna.

¹⁵ Psalmul 33:8

¹⁶ Cuvintele din acest moment (care oricum sunt adaosuri târzii) au fost adaptate după teologia și înțelesul acestui gest liturgic, pentru a exprima vechea interpretare și practică a Bisericii (în special în Biserica Siriei), pierdută din cauza înțelesurilor scolastice moderne. Unele Liturghii siriene au în acest moment chiar o rugăciune de sfințire a Potirului prin punerea în el a Sfântului Trup.

¹⁷ Psalmul 117:26-27. Mai există și obiceiul de a cânta în acest moment: „Binecuvânta-voi pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea” (cf. Psalmul 33:1).

¹⁸ Cf. Isaia 6:7.

¹⁹ Psalmul 27:12.

²⁰ Ioan 1:29,36.

²¹ Psalmul 107:5.

²² Conform practicii grecești (inclusiv athonite), acesta este răspunsul firesc și logic la această cerere de mulțumire.

²³ Cf. *Rugăciunile Amvonului*, 48 (de la Liturghia Înaintesfințitelor a Sf. Iacov), pp. 89-91. Frazele introductive au fost aduse în conformitate cu stilul general de exprimare al rugăciunilor. Această rugăciune, care la sfârșit conține și cereri pentru credincioși aflați în diferite situații (boală, călătorie etc.), compensează lipsa unei ectenii întregite în această Liturghie și, în special cererea pentru cei adormiți, care lipsește și din Ectenia Mare.

²⁴ Ioan 1:29

²⁵ Evrei 13:15

²⁶ Romani 12:1

²⁷ Psalm 9:2

²⁸ Levitic 4:3,14

²⁹ Text similar cu cel de la frângerea pâinii euharistice.

³⁰ Psalm 102:8

³¹ I Tesaloniceni 4:7

³² II Timotei 4:1

³³ Psalm 4:6

³⁴ Psalmul 112:2.

³⁵ Cf. Matei 14:13-23

³⁶ În acest moment preotul face semnul crucii cu mâna peste toată pâinile care se vor tăia la anafură.

³⁷ Cf. Ioan 6:51. Grecii numesc anafura „antidoron”, adică ceea ce se dă în locul Darurilor euharistice, dar nu ca substitut sau echivalent, ci ca mângâiere pentru cei care, din diferite motive, nu pot să se împărțasească. Biserica nu admite că ar putea exista creștini ortodocși care pur și simplu nu vor să se împărțasească, deși nu ar avea alte impedimente pentru aceasta decât lenea și ignoranța. Desigur, anafura se poate lua și de cei care se împărțesc, în special pentru a favoriza înghițirea deplină a împărțășaniei, dar și de cei care, din motive binecuvântate, nu pot sta la întreaga slujbă.

³⁸ Ca și la Liturghia Înaintesfințitelor unită cu Vecernia, aici nu pomenim pe vreun autor al Liturghiei, pentru că acestea sunt anonime.